Příloha 3: Podstatná jména – zadání písemné práce

Název materiálu: Práce s cíli a jejich ověřováním na 2. stupni ZŠ v českém jazyce

Autor: Mgr. Anna Churáčková

A) TEXT

Příštího dne hobit na Gandalfa málem zapomněl. Těsně před dobou k svačině se ozvalo pronikavé zařinčení domovního zvonka, a vtom si vzpomněl! Honem běžel postavit na čaj a pak otevřít.

„Promiňte, že jsem vás nechal čekat," měl už na jazykovi, ale najednou si uvědomil, že to vůbec není Gandalf. Byl to nějaký trpaslík s modrým ***plnovousem*** zastrčeným za zlatý opasek a s velice jasnými očmi pod tmavozelenou kapucí. Jakmile se dveře otevřely, vrazil dovnitř, jako by byl očekáván.

Pověsil si plášť s kapucí na nejbližší věšák a s hlubokou poklonou se představil: „Dvalin k vašim službám!"

„Bilbo Pytlík k vašim!" odpověděl hobit, příliš překvapený, než aby se pro tuto chvíly na něco ptal. Když nastalé ticho začalo být tísnivé, dodal: „Zrovna se chystám posvačit, pojďte prosím dál a vezměte si něco se mnou." Znělo to možná trochu škrobeně, ale myslel to vlídně. Co byste taky dělali vy, kdyby k vám přišel nepozvaný trpaslík a pověsil si vám věci v předsíni bez slůvka vysvětlení?

Neseděli u stolu dlouho, vlastně sotva načali třetí koláč, když zvonek zařinčel ještě hlasitěji.

„Promiňte," omluvil se hobit a odebral se ke dveřím.

„Tak konečně jste tady!" chystal se tentokrát uvítat Gandalfa. Ale Gandalf to nebyl. Místo něho stál na prahu velice staře vypadající trpaslík s bílým plnovousem a v šarlatové kapuci. I ten se okamžitě po otevření dveří vrhnul dovnitř, jako by byl pozván.

„Vidím, že se už začínají scházet," poznamenal, když zahlédl Dvalinovu pověšenou zelenou kapuci. Pověsil vedle ní svoji červenou a s rukou položenou na prsa prohlásil: „Balin k vašim službám!" A vydal se ke svému společníkovi trpaslíku Dvalinovi.

„Díky!" zalapal Bilbo po dechu. „Pojďte dál a vypijte si trochu čaje!" vypravil ze sebe konečně, když se zhluboka nadechl.

„Kapka piva by mi byla milejší, jestli vám to nevadí, vzácný správče domu," opáčil Balin s bílým plnovousem. „Ale koláč bych si dal – nejradši makový, jestli nějaký máte."

„Spoustu!" vyhrkl Bilbo k svému vlastnímu překvapení a vzápětí si uvědomil, že spěchá do sklepa, aby načepoval žejdlík piva, a do spižírny pro dva krásné kulaté makové koláče, aby je přinesl trpaslíkovi Balinovi.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

V tom znovu halasně zařinčel zvonek a pak ještě jednou. Byli to další dva trpaslíci, oba v modrých kapucích, se stříbrnými opasky, se žlutými plnovousy, a každý z nich nesl vak nářadí a rýč. Hupli dovnitř, sotva se dveře začali otevírat.

„Co pro vás mohu udělat, páni trpaslíci?“ zeptal se.

„Kili k vašim službám!“ řekl jeden. „A Fili!“ dodal druhý a oba s rozmachem smekli modré kapuce a poklonili se.

Zatímco se čtyři trpaslíci usadili kolem stolu a dali se do řeči o dolování, o zlatě, o potížích se skřety, o loupežném řádění draků a o spoustě dalších věcí, kterým hobit nerozuměl a ani jim rozumět nechtěl, poněvadž až příliš zaváněli dobrodružstvím, když cinglingcink, zvonek se rozhlaholil znovu, jako by se nějaký malý hobití uličník pokoušel utrhnout jeho rukojeť.

Chudák malý hobit se posadil v předsíni a sevřel si hlavu do dlaní. Pak zvonek zařinčel ještě hlasitěji než dosud a on se musel rozběhnout k domovním dveřím. Sotva otočil knoflíkem kliky, už byli všichni uvnitř. Dori, Nori, Ori, Oin a Gloin se jmenovali, a brzy visely na věšácích dvě purpurové kapuce, jedna šedivá, jedna hnědá, jedna bílá, a trpaslíci mašírovali se širokými rukami zastrčenými za zlaté a stříbrné opasky, aby se přidaly k ostatním. Už jich byl celý houf, bezmála tlačenice. Někteří se dožadovali světlého piva, jiní ležáku a jeden kávy, a všichni volali po koláčcích a jablíčcích, takže hobit měl každou chvíli plné ruce práce.

Na plotýnce v krbu už stál velký hrnec kávy, po makových koláčích se jen zaprášilo a trpaslíci se právě pouštěli do mísy vdolečků mazaných máslem, když se ozvalo hlasité zabušení. Ne zazvonění, ale tvrdé ra-ta-ta na hobitovy krásné zelené dveře. Někdo do nich mlátil holí!

Bilbo pospíchal chodbou, hrozně rozčilený a naprosto zmatený a vyvedený z míry. Otevřel dveře trhnutím, a všichni vpadli dovnitř, jeden přes druhého. Další trpaslíci, další čtyři! A za nimi stál Gandalf, opíral se o svou hůl a smál se.

„Dávejte přece pozor!“ napomenul hobita. „To přece není váš způsob, Bilbo, nechat přátele čekat na prahu a pak otevřít, jako když vystřelíte ze špuntovky! Dovolte, abych vám představil Bifura, Bofura, Bombura, a zejména Thorina!“

„K vašim službám,“ uklonili se po řadě Bifur, Bofur a Bombur. Pak si pověsili dvě žluté kapuce, jednu světle zelenou a taky jednu blankytně modrou s dlouhým stříbrným ***střapcem***.

„Tak jsme tady všichni!“ poznamenal Gandalf a rozhlédl se po řadě třinácti kapucí a po svém vlastním klobouku, které viseli na kolících věšáků. „Pěkně veselá sešlost. Doufám, že pro ty, kdo přišli později, zbylo něco k jídlu a k pití! Co je to? Čaj! Ne, pěkně děkuju. Já bych si dal kapku červeného vína.“

„Já taky,“ přidal se Thorin.

„A malinový džem a jablkový dort,“ ozval se Bifur.

„A hrozinkovou paštiku se sýrem,“ objednal si Bofur.

„Mládenci, ještě víc koláčů a piva a kávy, jestli vám to nevadí!“ volali na Bilba ostatní trpaslíci.

„Usmažte pár vajec, buďte tak hodný!“ křikl za ním Gandalf, když hobit pajdal ke spižírnám. „A přineste rovnou studené kuře a nakládanou zeleninu!“

„Zdá se, že ví o mých zásobách zrovna tak dobře jako já sám!“ pomyslel si pan Pytlík, který z toho byl úplně ***perplex*** a začal si klást otázku, jestli se mu nějaké ohavné dobrodružství nevloudilo přímo do domu. Než naložil na velké podnosy všechny ty láhve a mísy a vidličky a nože a sklenice a talíře a lžíce, byl z toho celý do červena rozpálený a dopálený.

„Hrom aby do těch zatracených trpaslíků!“ ulevil si nahlas.

B) ZADÁNÍ K PRÁCI S TEXTEM

Cíl: *Vyhledám v textu gramatické chyby související s pravidly psaní podstatných jmen a opravím je.*

1) Pozorně si přečtěte text a zkontrolujte, zda je psán gramaticky správně. Poradím pouze toto – chyby se vyskytují v pravidlech, která souvisejí s podstatnými jmény (jejich tvary, shodou apod.), v ničem jiném. Chybu označte a nad chybným slovem/slovy napište správnou odpověď. (10 b)

Přikládám text s vyznačenými chybami:

Příštího dne hobit na Gandalfa málem zapomněl. Těsně před dobou k svačině se ozvalo pronikavé zařinčení domovního zvonka, a vtom si vzpomněl! Honem běžel postavit na čaj a pak otevřít.

„Promiňte, že jsem vás nechal čekat," měl už na jazykovi, ale najednou si uvědomil, že to vůbec není Gandalf. Byl to nějaký trpaslík s modrým plnovousem zastrčeným za zlatý opasek a s velice jasnými očmi pod tmavozelenou kapucí. Jakmile se dveře otevřely, vrazil dovnitř, jako by byl očekáván.

Pověsil si plášť s kapucí na nejbližší věšák a s hlubokou poklonou se představil: „Dvalin k vašim službám!"

„Bilbo Pytlík k vašim!" odpověděl hobit, příliš překvapený, než aby se pro tuto chvíly na něco ptal. Když nastalé ticho začalo být tísnivé, dodal: „Zrovna se chystám posvačit, pojďte prosím dál a vezměte si něco se mnou." Znělo to možná trochu škrobeně, ale myslel to vlídně. Co byste taky dělali vy, kdyby k vám přišel nepozvaný trpaslík a pověsil si vám věci v předsíni bez slůvka vysvětlení?

Neseděli u stolu dlouho, vlastně sotva načali třetí koláč, když zvonek zařinčel ještě hlasitěji.

„Promiňte," omluvil se hobit a odebral se ke dveřím.

„Tak konečně jste tady!" chystal se tentokrát uvítat Gandalfa. Ale Gandalf to nebyl. Místo něho stál na prahu velice staře vypadající trpaslík s bílým plnovousem a v šarlatové kapuci. I ten se okamžitě po otevření dveří vrhnul dovnitř, jako by byl pozván.

„Vidím, že se už začínají scházet," poznamenal, když zahlédl Dvalinovu pověšenou zelenou kapuci. Pověsil vedle ní svoji červenou a s rukou položenou na prsa prohlásil: „Balin k vašim službám!" A vydal se ke svému společníkovi trpaslíku Dvalinovi.

„Díky!“ zalapal Bilbo po dechu. „Pojďte dál a vypijte si trochu čaje!“ vypravil ze sebe konečně, když se zhluboka nadechl.

„Kapka piva by mi byla milejší, jestli vám to nevadí, vzácný správče domu,“ opáčil Balin s bílým plnovousem. „Ale koláč bych si dal – nejradši makový, jestli nějaký máte.“

„Spoustu!“ vyhrkl Bilbo k svému vlastnímu překvapení a vzápětí si uvědomil, že spěchá do sklepa, aby načepoval žejdlík piva, a do spižírny pro dva krásné kulaté makové koláče, aby je přinesl trpaslíkovi Balinovi.

V tom znovu halasně zařinčel zvonek a pak ještě jednou. Byli to další dva trpaslíci, oba v modrých kapucích, se stříbrnými opasky, se žlutými plnovousy, a každý z nich nesl vak nářadí a rýč. Hupli dovnitř, sotva se dveře začali otevírat.

„Co pro vás mohu udělat, páni trpaslíci?“ zeptal se.

„Kili k vašim službám!“ řekl jeden. „A Fili!“ dodal druhý a oba s rozmachem smekli modré kapuce a poklonili se.

Zatímco se čtyři trpaslíci usadili kolem stolu a dali se do řeči o dolování, o zlatě, o potížích se skřety, o loupežném řádění draků a o spoustě dalších věcí, kterým hobit nerozuměl a ani jim rozumět nechtěl, poněvadž až příliš zaváněli dobrodružstvím, když cinglingcink, zvonek se rozhlaholil znovu, jako by se nějaký malý hobití uličník pokoušel utrhnout jeho rukojeť.

Chudák malý hobit se posadil v předsíni a sevřel si hlavu do dlaní. Pak zvonek zařinčel ještě hlasitěji než dosud a on se musel rozběhnout k domovním dveřím. Sotva otočil knoflíkem kliky, už byli všichni uvnitř. Dori, Nori, Ori, Oin a Gloin se jmenovali, a brzy visely na věšácích dvě purpurové kapuce, jedna šedivá, jedna hnědá, jedna bílá, a trpaslíci mašírovali se širokými rukami zastrčenými za zlaté a stříbrné opasky, aby se přidaly k ostatním. Už jich byl celý houf, bezmála tlačenice. Někteří se dožadovali světlého piva, jiní ležáku a jeden kávy, a všichni volali po koláčcích a jablíčcích, takže hobit měl každou chvíli plné ruce práce.

Na plotýnce v krbu už stál velký hrnec kávy, po makových koláčích se jen zaprášilo a trpaslíci se právě pouštěli do mísy vdolečků mazaných máslem, když se ozvalo hlasité zabušení. Ne zazvonění, ale tvrdé ra-ta-ta na hobitovy krásné zelené dveře. Někdo do nich mlátil holí!

Bilbo pospíchal chodbou, hrozně rozčilený a naprosto zmatený a vyvedený z míry. Otevřel dveře trhnutím, a všichni vpadli dovnitř, jeden přes druhého. Další trpaslíci, další čtyři! A za nimi stál Gandalf, opíral se o svou hůl a smál se.

„Dávejte přece pozor!“ napomenul hobita. „To přece není váš způsob, Bilbo, nechat přátele čekat na prahu a pak otevřít, jako když vystřelíte ze špuntovky! Dovolte, abych vám představil Bifura, Bofura, Bombura, a zejména Thorina!“

„K vašim službám,“ uklonili se po řadě Bifur, Bofur a Bombur. Pak si pověsili dvě žluté kapuce, jednu světle zelenou a taky jednu blankytně modrou s dlouhým stříbrným střapcem.

„Tak jsme tady všichni!“ poznamenal Gandalf a rozhlédl se po řadě třinácti kapucí a po svém vlastním klobouku, které viseli na kolících věšáků. „Pěkně veselá sešlost. Doufám, že

pro ty, kdo přišli později, zbylo něco k jídlu a k pití! Co je to? Čaj! Ne, pěkně děkuju. Já bych si dal kapku červeného vína."

„Já taky," přidal se Thorin.

„A malinový džem a jablkový dort," ozval se Bifur.

„A hrozinkovou paštiku se sýrem," objednal si Bofur.

„Mládenci, ještě víc koláčů a piva a kávy, jestli vám to nevadí!" volali na Bilba ostatní trpaslíci.

„Usmažte pár vajec, buďte tak hodný!" křikl za ním Gandalf, když hobit pajdal ke spižírnám. „A přineste rovnou studené kuře a nakládanou zeleninu!"

„Zdá se, že ví o mých zásobách zrovna tak dobře jako já sám!" pomyslel si pan Pytlík, který z toho byl úplně perplex a začal si klást otázku, jestli se mu nějaké ohavné dobrodružství nevloudilo přímo do domu. Než naložil na velké podnosy všechny ty láhve a mísy a vidličky a nože a sklenice a talíře a lžíce, byl z toho celý do červena rozpálený a dopálený.

„Hrom aby do těch zatracených trpaslíků!" ulevil si nahlas.

Cíl: *Rozeznám věcný a mluvnický význam slova.*
Umím vyhledávat v Slovníku cizích slov.
(Na konkrétním slově rozliším tvarotvornou bázi a formant.)

2) U slov z textu zvýrazněných kurzivou a tučně určete věcný a mluvnický význam slova. Jako pomůcku můžete využít internetový *Slovník cizích slov*, *Slovník současné češtiny* a *Wikislovník*. (6 b)

a) *plnovousem*:

věcný: .....

mluvnický: .....

b) *střapcem*:

věcný: .....

mluvnický: .....

c) *perplex*:

věcný: .....

mluvnický: .....

BONUS (+1 b): U slova *plnovousem* rozlište tvarotvornou bázi (část slova, která nese význam) a formant (část slova, podle které poznám mluvnické kategorie).

Cíl: *Vyhledám podstatná jména v textu a určím jejich mluvnické kategorie.*

3) Doplňte tabulku na základě textu. Použitá podstatná jména v textu podtrhněte vlnovkou. (6 b)

Podstatné jméno	Pád	Číslo	Rod	Vzor
	6.			
				hrad
			Ž	
		mn.		
				soudce
				stavení

Cíl: *Rozliším podstatná jména pomnožná, hromadná a látková, vyhledám je v textu a uvedu sám jejich konkrétní příklady.*

4) Vypracujte následující 3 úkoly: (8 b)

a) Vyhledejte v textu 1 podstatné jméno pomnožné, 1 hromadné a 1 látkové. Vyznač je v textu příslušnou barvou. (Pokud jich najdeš víc, můžeš je vyznačit také 😊)

b) Doplňte řadu (jakákoliv slova, nemusí být z textu):

sníh – káva – mouka –

ptactvo – křoví – kvítí –

narozeniny – housle – Benátky –

c) Je slovo *opasky* pomnožné podst. jméno? Zdůvodni proč ano/ne.

CC BY SA

Zavádění formativního hodnocení na základních školách,
reg. č. CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_032/0008212

Cíl: *Rozliším podstatná jména konkrétní a abstraktní.*
Vyhledám v textu jména obecná a vlastní.

5) Doplňte tabulku na základě textu. V každém políčku musí být alespoň 2 podstatná jména. (6 b)

Podstatná jména		
KONKRÉTNÍ		ABSTRAKTNÍ
obecná	vlastní	

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY
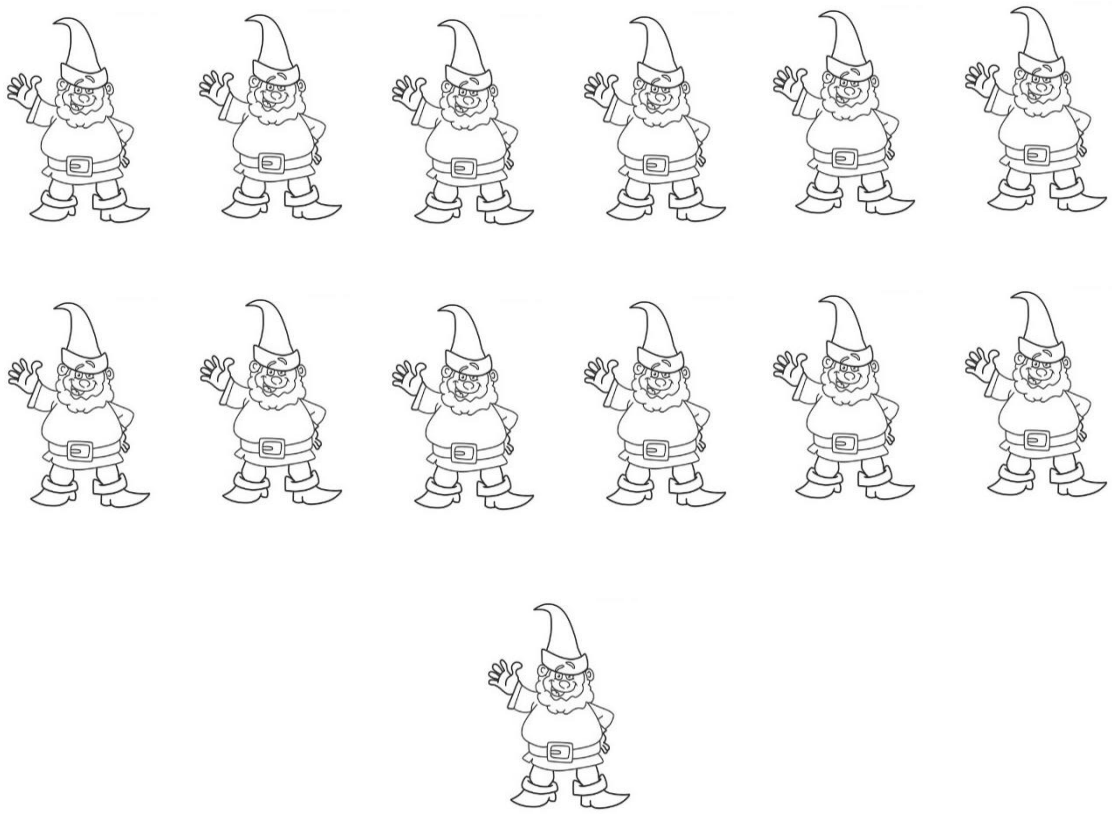
BONUS: Na základě textu vybarvi trpaslíkům čepice 😊. (+ 2 b)